

VYRAI GĖRĖ, VYRAI GERS...

...Kol žemelė apsivers;
Kai žemelė apsivers...

Šitą dainelę vis girdėdavau karo ir pokario metais vakarais gulėdamas ant šilto molinio pečiaus. (Kai paaugau, miegodavau didelėj lovoj mamos sutaisytuose pataluose.)

Kaimo vyrai paprastai rinkdavosi pas mano tėvą. Čia kortuodavo (iš pinigų nelošdavo, tik per Velykas – iš kiaušinių), šnekučiavosi, būdavo ir vienas kitas naminės pusbutelis, juo lab tėvas pats varydavo kaimynų ir svečių giriamą naminę. O kalbų kalbėlių prisiklausydavau, kol užmigdavau. Karui pakrypus ne nacių naudai, vis labiau kliūdavo Adolfui Hitleriui. Vis dažniau būdavo minimas Josifas Stalinas, amerikonai. Bijotasi bolševikų atėjimo, buvo prisimenamas bene pirmasis Lietuvoje (kaip vėliau išsiaiškinau) kolūkis, sukurtas sentikių kaime Izabelinoj 1939–1940 metais (tada mūsų kraštas, Vilnijos gabalas, priklausė Baltarusijos TSR; gi Lietuvos–TSRS siena ėjo per tėvo pievą). O nesibaigiančiose šnekose prie stiklo vis daužėjo anekdotų, taip pat ir apie Staliną. Paaugęs stebėjaisi, kad nė vienas iš sugertuvinių ir anekdotininkų niekur nedingdavo. Niekas neprasitarė ir apie „Amerikos balso“ klausymąsi kaimyno sentikio troboj. (Sykį kartu su tėvu buvom užsukę į svečius; o kaimynas žvilgt į sieninį laikrodį, po to atitraukia į šoną pusę sienojaus, o už jo – radijo aparatas, kurį įjungus pasigirsta „Amerikos balso“ laidos rusų kalba transliacija.) Vadinasi, mano tėvą supo, pas jį rinkosi rimti, padorūs kaimiečiai, šeimų galvos. Tiesa, niekas primygtinai nepabrėždavo savo lietuviškumo, gal tik tėvas, kuris buvo daugiau pasaulio matęs: tarnavo lenkų kariuomenėj, o 1939 m. rugsėjį vienintelis iš kaimo vyrų

kariavo su naciais prie Vyslos Vokietijos agresijos prieš Lenkiją metu. Todėl išgėręs mėgdavo ir pasigirti. Vis pasakodavo, kad buvęs geras karys, o jo vadas norėjęs tėvą paaukštinti. Bet reikalavo užsirašyti lenku, o tėvas nesutikęs. Būtinai prisimindavo šaunųjį sportininką Praną Žižmarą, kuris, gindamas Lietuvos garbę, 1938 metais Vilniuje dvikovoj špagomis (kardais) įveikė Lenkijos okupacinės kariuomenės karininką (studentą)... „Esu lietuvis ir būsiu lietuvis“, baigdavo savo prisiminimus tėvas. (Beje, jau šiais laikais Lenkijos veikėjai siūlėsi apdovanoti po mirties mano tėvą, jei aš kreipsiuosi į Varšuvą.) Vienu žodžiu, kortuojantys ir išgeriantys vyrai man buvo lyg idiliškas vaikystės vaizdinys.

Atminty išliko ir kitokie Lietuvos kolektyvizacijos metų vaizdai. Blogėjo kaimo padėtis, sunku buvo ir žmonėms, ir mūsų gyvuliams. Sykį tėvas liepė eiti į tvartą padėti. Žiūriu – vyrai, šiaudinėm pynėm aprišę mūsų Bėrį, bando jį pakelti, pakabinti ant balkių ir jokių būdu neleisti jam sudribti. Ir aš, kiek galiu, keliu. Arklys kybo, akys jo atrodo liūdnos liūdnos, nežinia kada atsiras pašaro. Man norisi verkti. Juk Bėris man, mažyliui, išgelbėjo gyvybę. Tėvas pasakojo, kaip jis prieš karą arė dirvą. Ir staiga vidury lauko arklys sustoja ir nejuda net tėvo botagu šniojamas. Tėvas prieina prie arklio ir mato, kad Bėris sustojo prie manęs, žaidžiančio vagoj akmenėliais... (Kaip arkliai buvo gelbstimi po I pasaulinio karo, panašiai kaip Panižiškėj, aprašo ir J. Baltušis savo autobiografinėje knygoje „Su kuo valgyta druska“. Perskaičiau ir iškart prisiminiau mūsų Bėrį.)

Atmintį dirgina dar vienas pokario įvykis. Karas Panižiškei, kaip ir visam mūsų kraštui, baigėsi 1944-ųjų vasarą. O vasara, prisimenu, buvo karšta. Pati rugiapjūtė. Dirbam rugių lauke visi – tėvas, dėdė Kazys, mama. Ir aš kažkokius šapus nešioju. Basas lakstau po ražieną. Pripratau. Prisėdę naujos gubos pa-

vėsy geriam mamos sutaisyta gėrimą – iš šaltu vandeniu užpiltų duonos kriaukšlių pilno molinio ąsočio. Neilgai sėdim. Tėvas mėgsta greitai suktis. Ir staiga dėdė rikteli:

– Bimbalas! Skauda...

Ir nukrenta. Tėvas greitai pribėga, pastebi kraujo dėmelę ir supranta, kad tas „bimbalas“ – kulka (шалъная пуля, pasakys karo gydytojas). Tėvas kinko Bėrj, nesunkiai įkelia į vežimą dėdę (trisdešimtmetis tėvas stiprus buvo) ir lekia į Ignaliną. Karo ligoninė, pasirodo, buvo būsimos mano vidurinės mokyklos patalpose. Dėdė greitai pasveiko. Kai pirty kartais su plaušine jam trindavau nugarą, kažkaip nesiryždavau liesti rando, žyminčio kulkos išoperavimo vietą.

Bet buvo vienas tų metų nutikimas, kuris kardinaliai nubrėžė mano būsimos gyvenimos liniją. Tai įvyko dar iki kolektyvizacijos. Tuo laikotarpiu rudenį per kaimą keliavo talkos, paskui arklių sukamą kuliamąją, kurią tebeturėjo dar nuo Juzefo Pilsudskio laikų vienas kaimynas ir kuri buvo pertempiama iš kiemo į kiemą. Kūlės pabaigoj šeimininkai rengdavo sočią vakarienę (balių) gausiems talkininkams. Už didelio stalo susėsdavo ir vyresni, ir jaunesni, ir vyrai, ir moterys. Manęs, suprantama, nekviėsdavo. Bet ilgais baltais marškiniais (kelnėms buvau per jaunas) baltapūkis vis laksčiau iš kambario į kambarį, į virtuvę ir atgal. Staiga vienas iš baliuninkų kreipiasi į tėvą:

– Untanėli, tavo tas baltapūkis bernas jau didelis, ir jam reikia įpilt.

Tėvas – kaukštelėjęs – įpila stikliuką naminės ir ištiesia man. Aš ilgai negalvojęs (tėvas juk siūlo) makteliu, ir man pasidaro bloga, bloga, o naminės skonis toks bjaurus, kad išbėgau į lauką, į lietų. Lietus mane ataušino, sušalau. Sustirusį mane susirado mama, pakeliui apibardama tėvą. O tėvas matė reikalą pasiteisinti:

– Tėgul pratinasi – visi geria.

Kas tiesa, tas tiesa. Vėliau pamačiau, visi ir visur geria – mokykloj, universitete, redakcijose, aukštose ano meto įstaigose. Bet tas pirmasis stikliukas mane nuteikė priešingai – suaugęs nusprendžiau negerti, juolab degtinės. Paragaudavau vyno, ypač mamos daryto naminio vaisių vyno. Įvairiose kompanijose, pasisėdėjimuose, baliukuose pasirinkdavau raudonojo vyno taurę. Tiesa, ne visiems sugėrovams tai patikdavo – priekaištaudavo, kritikuodavo, gėdindavo, bausdavo – atsisakius gerti degtinę (paprastai kitokio gėrimo nebūdavo) imdavo „pilti už kalnieriaus“. Aš stoviškai kentėdavau, muštis nepuldavau. Kai-me svečiuojantis net mama mane kartais gelbėdavo: išgerdavo savo ir nepastebimai – mano stikliuką. Apspangę baliauninkai nepamatydavo.

Keblumų – bent iš pradžių – turėjau Leningrade, aukštojoj partinėj mokykloj. Pabandyk negerti su rusais! Bet mane gelbėjo dalyvavimas akcijoje по рублю („susimetam po rublį“) ir pasiūlymas iškepti kiaušinieneę. (Važiuodamas iš Vilniaus į Leningradą, Ignalinos geležinkelio stoty paimdavau iš brolio Arvydo tėvo dovaną – lašinių, dešrų, svogūnų. O kiaušinių, duonos, sviesto nusipirkdavau Leningrade.) Antra vertus, susėdus prie stalo man skirtas stikliukas visada atitekdavo kuriam nors bendrakursiui. Artėjant pirmajai egzaminų sesijai išaiškėjo kita mano nauda bendramoksliams – špargalkų ruošimas ir konsultacijos kiekvienam besikreipiančiam.

Tapus šiokių tokiu viršininku, atsirado kito lygio problema – geriantys ir nusigeriantys darbuotojai. Beje, aš juokom visus žmones skirsčiau į dvi kategorijas: galinčius gerti ir negalinčius negerti. Kai pradėjau televizijoj vadovauti būsimos „Panoramos“ vyriausiajai redakcijai, gavau „palikimą“ – geriantį (tiksliau, negalintį negerti), vadinkim, Joną L., maža to, nepajudinamą. Mat net du vyriausieji mano pirmtakai (Vladas

Burbulis ir Algis Degutis) bandė jį atleisti – vieną kart išgelbėjo profsąjunga, kitą kart apgynė teismas. Jonas buvo geras darbuotojas, tinkamai tvarkė redakcijos organizacinius reikalus. Bet kai užgerdavo, reikėjo jam iškart ieškoti pamainos. Po pirmo atvejo išsiblaivęs Jonas atsiprašė ir dirbo kaip gerai suteptas mechanizmas. Tačiau aš jį išpėjau: nuo kito karto imsiuos sisteminio poveikio. Jisai dar bandė aiškintis, ką reiškia tas „sisteminis“. Tepasakiau: „Pamatysi.“ Ilgai laukti nereikėjo. Po poros dienų grįžo, iškart sutvarkė darbo stalą (tai reiškė, kad jam kažkas bus nutikę). O aš pasikviečiau Joną į savo kabinetą, įteikiu baltą popieriaus lapą ir rašiklį:

– Malonėk mano vardu surašyti pasiaiškinimą ir pasižadėjimą.

Vyras išbalęs kaip tas popieriaus lapas rašo, pasirašo. Paėmęs dedu į seifą ir sakau:

– Kol kas komiteto pirmininkui nenešiu.

Beje, pasakojama, kad Jonas vieną sykį nubėgęs į parduotuvę ir atsipagirojimui nusipirkęs „rašalo“ (pigaus vyno) butelį. Įbėgęs į rūmus susidūręs su kitu Jonu, pačiu pirmininku. Anas klausia:

– Tai ką čia, draugas Jonai, nešiesi?

Išsigandęs dėl netikėto susitikimo ir baisaus klausimo Jonas išlemena:

– Rašaliuką, pirmininke, rašaliuką.

Po to – tradicinis rytinis pasitarimas, kurio pabaigoj pirmininkas pasakoja apie šviežią nutikimą:

– Šį rytą susitinku Informacijos redakcijos žurnalistą. O jis nešasi į darbą rašalą. Draugas ūkio vedėjau, negi negalima tokio paprasto dalyko išspręsti?

Mūsų Jonas iš baimės jau buvo beveik po stalu palindęs, bet po pirmininko žodžių atsitiesia ir pareiškia, kad kartais pritrūksta ir kitų ūkinių reikmenų. Šitą legendą aš girdėjau. Bet mane slėgė realybė. Dar po poros savaitių – vėl užgėrimas. Šįsyk aš pasikalbėjau su Jono žmona, ir kai jis išsiblaivęs atėjo,

vėl pasikviečiau pas save ir liečiau rašyti... prašymą komiteto buhalterijai pervedinėti jo algą žmonai. Jonas suakmenėjo. Paaiškinau: „Arba rašai, arba viskas kelias pirmininkui.“ Kolektyvas sužinojo, nepriekaištavo. Žmona man paskambino, padėjo. Bet Jonas, deja, neišlaikė. Kai vėl pasikviečiau ir padaviau popieriaus lapą, Jonas parašė pareiškimą atleisti jį iš užimamų pareigų. Taigi mano sisteminis veikimas davė rezultatą redakcijai. Su geriančiais žurnalistais nesitaikščiau ir „VN“, ne vieną teko atleisti.

O man su žmona – be abejo, per gėrimą – buvo kitoks nuotykis. Besimokydamas Leningrado aukštojo partinėj, reguliariai skraidžiau į Vilnių. Kalbėjau per radiją, televiziją. Vakaraus su kolegomis nueidavom į kurią nors kavinę. Sykį 1972 m. sumaniau į „Neringą“ pasikviesti diktore Daną, kuriai jaučiausi skolingas už televizinio darbo pamokas. Užsisakėm raudonojo vyno, kavos. Pasėdėjom, pasikalbėjom. Jai, pasirodo, buvo įdomu pasiklausyti mano leningradietiškių impresijų. Kitą dieną aš jau buvau Leningrade ir vakare skambinu Jadvygai. Jinai kažkodėl klausia, kur aš esu.

– Aišku, Leningrade, – atsakau.

– O ne „Neringoj“? Aš čia tavęs ieškojau.

– Esu Leningrade, – atrėžiu, bet nedirštu prisipažinti.

Pasirodo, ar mano, ar Danos „draugai“ informavo Jadvygą, bet – kitą dieną. Ją suvedžiojo, mūsų nepagavo. Menkas džiaugsmas...

Kai perėjau į aukštesnes instancijas, mano vargai nesibaigė. Ypač važinėjant po Lietuvą – vietiniai veikėjai atkakliai siekė jei ne nugirdyti, tai bent suminkštinti svečių iš „centro“. Be abejo, būdavo ir pirtelės. Įkaitęs su malonumu šokdavau į šaltą vandenį, kartais į eketę (pirmąkart tai prieš keletą metų išbandžiau viename Estijos ūkyje po regioninio lektorių seminaro). Tačiau visa tai neveikė mano nusistatymo. Apsidžiaugiau, kad

perestrojkos eigoj prasidėjo Michailo Gorbačiovo antialkoholinė programa. Juk nereikės gerti! Bet greitai įsitikinau lietuvių išradingumu („yra įstatymas – bus ir apstatymas“) – pradėta siūlyti „šalta kava“, tai yra konjakas ne stikliukuose, o kavos puodeliuose.

Didesni viršininkai buvo įžūlesni. Užeinu 1986 m. su dokumentais pas CK II sekretorių Nikolajų Dybenką ir pasigiriu: „Susilaukiau anūko.“ Antrasis – rusiška dūšia – nustumia popierius ir iškart: Надо отметить! („Reikia pažymėti!“). Prikliunkina taurę konjako. Jokie mano išvedžiojimai apie negėrimą neveikė, tesugebėjau išsireikalauti užkandos (iš šaldytuvo ištraukė kumpio ir šokolado). Savaip į gorbačiovinę liniją sureagavau ir aš: CK kabinete, priiminėdamas kai kuriuos lankytojus, vaišindavau juos saldainiais su alkoholiniu įdaru. Dauguma reaguodavo su padėka ar bent šypsniu. Negaliu nepridėti, kad aštrialiežuviai grėsmingai šaipėsi iš M. Gorbačiovo antialkoholinės kampanijos. Girdi, niekas nelaimėjo kariaudamas dviem frontais. Pirmuoju buvo laikomas senojo partinio elito (svarbiausios nomenklatūros) keitimas jaunesniais, pažangesniais kadrais. Antruoju karu buvo vadinamos antialkoholinės priemonės, kurios iš esmės kirto geriančiajai darbo liaudžiai... Ir M. Gorbačiovas krito. Žinoma, buvo daugiau ir rimtesnių priežasčių.

Perestrojka laiko tėkmėj pažymėta Kremliaus reakcionierių organizuotu kraujo praliejimu Tbilisyje, Baku, Vilniuje, Rygoj.

Perestrojkos periodas – ištis spalvingas: reiškėsi įvairios iniciatyvos, atsikūrė senosios draugijos, kūrėsi naujos organizacijos. Atkuto ir blaivininkai, ikigorbačioviniais laikais valdžios nemėgti. 1989 metais Lietuvos blaivininkai „Žinijos“ salėje surengė didelį susibėgimą. Pakvietė ir mane, kaip valdžios atstovą. Pasakiau kalbą, kur išdėsčiau ir savo anti-alkoholinį *credo*. Pasipylė klausimai. Ir vienas – netikėtas: ar aš savo dabartinėm kalbom nebandau išpirkti jaunystės

(neblaivios) klaidų. Aš imu neigti ir bekalbėdamas pastebiu, kad salėje sėdi mano klasės draugas kunigas Algimantas Keina. Tada aš paskelbiu apie klasės draugą, kuris yra su mumis. Suprantama, rizikavau – ką šiandien kunigas disidentas pasakys apie žinomą komunistą. Bet – A. Keinos garbei ir mano džiaugsmui – buvo pasakyta teisybė apie mano negėrimą ar susilaikymą mokyklos metais.

Atėjo nauji laikai, papūtė nauji vėjai. Bet žmonės tebegėrė: vieni iš džiaugsmo, kiti iš liūdesio. Smagus nutikimas buvo, be rods, 1990 metų rudenį. Atvyko vokiečių žurnalistų grupė ir paprašė susitikimo su įvairių Aukščiausiosios Tarybos frakcijų deputatais. Susitikom „Žinijos“ rūmuose (tada draugija dar nebuvo iš jų išprašyta). Prisistatėm. Vokiečiai paprašė kiekvieno iš mūsų papasakoti apie padėtį Lietuvoj. Po to mes būsią apdovanoti – priklausomai nuo pasakojimo svarumo ir įdomumo. Taip ir padarėm. Aš, kaip paprastai, ir rimtai, ir linksmi nušviečiau atgavusios nepriklausomybę Lietuvos gyvenimą. Svečiams mano pasakojimas labiausiai patiko (*Gut, gut, sehr gut*) („Gera, gerai, labai gerai“), todėl aš įgijau teisę pirmasis rinktis dovaną: *Smirnoff* butelį, Berlyno sienos gabaliuką stikle ir dar kažkokius suvenyrus. Aš pasirinkau Berlyno sienos fragmentą (jis ir dabar tebėra mano kabinete namuose). Vokietukų veidai ištįso (*Warum?*) („Kodėl?“), o lietuviai ėmė šypsotis (kažkuriam iš jų atiteks garsioji degtinė). Nustebusiems vokiečiams paaiškinau: ne sykį buvau Rytų Berlyne, bet prie sienos tuometinė Vokietijos DR valdžia neprileido, antra, maždaug tuo metu, kai griuvo Berlyno siena, mano partija, LKP, atskilo nuo TSKP monolito. Svečiai supratingai palinksėja (*Ja, ja, natürlich*) („Taip, taip, suprantama“), o kolegos deputatai (tiksliau, vienas) padėkojo ir vokiečiams, ir man.

Nesmagus nutikimas buvo 1993 metų pavasarį. Tebešventėm pergalę Prezidento rinkimuose, aptarinėjom nuveiktus Lietuvos

demokratinės darbo partijos darbus ir naują Adolfo Šleževičiaus suformuotą vyriausybę. Nutarėm susitikti Sierakausko gatvės svečių namuose (tada tokie stūksojo greta „Minties“ leidyklos). Žinoma, buvo visko – ir karštų kalbų, ir gėrimų, ir užkandos. Ir mūsiškiai įkaušo, kai kurie – pastebimai. O svarbiausia – Seimo nariai, ministrai lenktyniavo, kas pirmas įsiūlys eilinę taurelę ar A. Brazauskui, ar A. Šleževičiui. Man nesiūlė – žinojo, kad neišdegs man jau išgėrus tradicinę raudonojo vyno taureę. Kaip blaivios mažumos atstovas vis žvalgiausi, kas dedasi aplinkui. Ir man pasirodė, kad Prezidentui – jau gana, o prie jo vis braunasi tai ministras, tai Seimo narys. Tada aš prieinu prie apsaugos vyrų ir primygtinai paprašau A. Brazauską delikačiai palydėti namo. Įvykdyta! Dairausi toliau, ir man pagailo Premjero. Bet veikiau kitaip. Pastebėjau pradėtą didelį konjako butelį, apsidairiau ir ėmiau butelio turinį pilti ant fikuso (per skubą neturėjau pasirinkimo). Šitą baisų (kai kam) aktą pastebėjo Vytautas Petkevičius ir iškėlęs kumščius atlėkė prie manęs. Gerai, kad greta buvo keletas ramesnių vyrų. Prasidėjo žodinis smerkimas. Vieniems buvo gaila brangaus konjako, kitiems – fikuso.

Buvo visko ir vėlesniais metais, net – blogiau. Liberalas K. T. pateko į blaivyklą (1997 m. ši ypatinga įstaiga dar Vilniuje veikė). O po kelerių metų socialliberalas Kęstas Skamarakas jubiliejaus proga kolegas brendžiu vaišino... Seimo posėdžių salėje. (Beje, abu seimūnai daugiau į Seimą nebuvo renkami, nors ir keliskart balotiravosi.) Ir visose Seimo kadencijose netrūko vyrų, su kuriais iš ryto pakalbėjęs iškart norėjai užkąsti. Ir kai aš sužinojau, kad Australijoje vienas parlamentarai siūlo pas juos įtaisyti alkotesterį, pasiūliau ir pas mus taip padaryti. Kilo šurmulyš, net erzelynė. Bet Etikos ir procedūrų komisija nutarė, kad mums to nereikia.

Tapęs Seimo Pirmininku turėjau reguliariai keliauti po užsienius. (Beje, Aukščiausiosios Tarybos laikais per pustrėčių

metų tebuvo komandiruotas į vieną kelionę – Austrijon). Visų pirma vykau pas kaimynus. Įdomiausia buvo Baltarusijoje. Atvažiuojam į Minską. Pristato mus į vadinamuosius svečių namus. Antrame aukšte įsikuriam, ir mus kviečia apačion. Apžiūriu didžiulį apvalų stalą – atrodo, vien buteliai, nežinia kur pasidėti lėkštę. Priima tuometinis baltarusių premjeras Viačeslavas Kebičius. Atsisėdam. Siūloma išgerti ir ruošiamasi man įpilti stiklą degtinės. Atsisakau, paaiškindamas esąs raudonojo vyno šalininkas. Apžiūrim abu su premjeru butelių parodą – vyno nėra. Сию минуту будет („Tuoj pat bus“). Pakviečiamas padavėjas, kuris pasitaręs su savo šeimininku išrūksta. Laukiam 5, 10 minučių. Po pusvalandžio atleikia uždusęs šeimininkų atstovas – sako, ilgai ieškojęs to raudonojo vyno. Pasijuokėm, vizitas tęsėsi. Ir po kelių mėnesių – vėl į Minską. Vėl tie patys svečių namai, tas pats stalas, bet butelių miške styro raudonojo vyno butelis. Ir baltarusiai moka pasitaisyti! Pasikalbėjom su V. Kebičiumi. Priėmė ir tuometinis Baltarusijos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas profesorius Stanislavas Šuškevičius. Jisai irgi pasiūlė pirmiausia degtinę, beje, išpilstytą į stikliukus, ne taip, kaip pas V. Kebičių. Bet kai aš paaiškinau savo nusistatymą, jisai gana greit savo bufete rado raudonojo vyno.

Vėliau buvo ir Aleksandras Lukašenka. 1994 metais dalyvavau jo, kaip prezidento, inauguracijoje. Po to vakare – priėmimas. Man vėl reikia kalbą sakyti ir tostą skelbti. Iškart atneša raudonojo vyno taurę. Ar kas įspėjo, ar atsitiktinumas lėmė – nežinau. Bet kai dar vėliau jau Vilniuje svečių namuose Latvių gatvėje A. Brazauskas priiminėjo A. Lukašenką, mes trise susėdom atskirai. Padavėjas, žinojęs mūsų įpročius, prezidentams įpylė degtinės, o man – vyno. A. Lukašenka šitai pastebėjo ir mūsų Prezidentui leptelėjo, kad Lietuvoj vadovaujančiuose postuose trūksta tikrų vyrų...

Buteliuotas stalas Minske man ilgam įstrigo. Tačiau po poros metų jį pranoko dar didesnis, dar vaizdingesnis stalas svečių namuose Helsinkyje mano vizito Suomijoje metu. Suprantama, tas stalas buvo skirtas man. Bet per tas kelias vizito dienas aš tečiau sultis. Šeimininkų atstovas mane aplankydavo kiekvieną rytą. Pirmąkart apžiūrėjęs stalą išėjo lyg nustebęs, lyg susirūpinęs. Kitą rytą pasitikslino, ar aš tikrai negeriaš. Juk čia viskas atseit man skirta. Tada aš pasiklausiau, ar galiu iš šių resursų vaišinti savo kolegas. Seimo nariai buvo labai užganėdinti.

Keliskart buvau Kinijoje. Už stalo – demokratiška tvarka. Viešbuty – patikrinu šaldytuvą – pilna visokių gėrimų. Man nereikėjo. Bet delegacijos draugams pravertė – nedavė ramybės iki vėlyvo vidurnakčio. O vienąkart ir Kinijoje pasijutau nesmagiai. Priiminėjo mus vienos provincijos vadovas. Pasakė kalbą, skelbia tostą, vienu mauku išgeria. Reikia man sakyti kalbą – ne problema. Bet reikia skelbti tostą ir išgerti man visai nepriimtinos kinų ryžių degtinės taurelę. Bet ko nepadarysi dėl draugystės. Tačiau šeimininkas ima antrą taurelę ir siūlo man prisijungti. Mandagiai atsisakau. Tada jisai eina prie mūsų delegacijos narių ir kviečia išgerti. Pagaliau randa vieną – matyt, mano bičiulį, kuris nutarė gelbėti mane. Ir taip dukart po kiekvieno tosto.

Bene įsidėmėtiniausias įvykis manoj alkoholinėje epopėjoje buvo 1973 ar 1974 metais. Jau dirbau LKP CK aparate. Pasiunčia mane – nebe pirmąkart – į tarprajoninį ideologinių darbuotojų seminarą (buvo tada tokia mada) pamario rajone perskaityti paskaitą tarptautiniais klausimais. Stovykla gražioj vietoj, Panemuny, gaunu atskirą namelį ir tradiciškai sėdu prie knygų. Po to perskaitau savo paskaitą, publika, daugiausia ideologinės darbuotojos, gerai priima. Po kurio laiko kviečia bendrai vakaronei. Stalas nukrautas visokiais valgiais, butelių – įvairovė. Damos – jaunos, išsipusčiusios, o ir man

tik 35-ri. Kai susėdom, paprašiau įpilti taurę raudonojo vyno. Išgeriam, užkandam, pašokam. Vėl susėdam. Man pila antrąją taurę. Mandagiai siūlau to nedaryti – vis tiek negerisiu. Bet įpila, ir taurė stovi. Tuo tarpu mano kaimynė įkyriai įkalbinėja. Kai dar kartą atsisakau, jinai kažkur nulekia ir atsiveda vyrioką – matyt, partijos rajono komiteto skyriaus vedėją. Ir jam tą patį pasakau. Ir tas atlyžta. O po keliolikos minučių ateina partijos rajono komiteto sekretorė. Ir pakalbina, ir pakviečia šokti (šokti tai aš mėgau). Bet gerti atsisakau. Ir jinai nusiminusi dingsta. Po pusvalandžio atlinguoja jau aiškiai įkalęs RK I sekretorius Julius U. Ir pradeda kamantinėti, kodėl aš, jaunas žmogus iš CK, negeriu – gal sergu, gal kepenys, gal skrandis prastai veikia. Aiškinu, kad aš sveikas, bet negeriu. Tada po pauzės jis tiesiai klausia – ar nebus CK mane atsiuntęs surinkti informacijos apie partijos rajono komiteto darbuotojus. Vėl aiškinu: aš negeriu, nerūkau, nemedžioju (po šio žodžio Pirmasis suklušo), tačiau paskaitas skaityti moku; kitų misijų rajone neturiu. Sekretorius patyli ir reziumuoja:

– Nedurnas tu vyras, Juršėnai. Aš tave seniai pastebėjau...

Bet partinės karjeros nepadarysi.

Ir prityręs partietis pasirodė esąs teisingas – tarybiniais laikais aš tepakilau vienu laipteliu aukščiau, nuo instruktoriaus iki CK skyriaus sektoriaus vedėjo posto. Didžiąją savo karjerą užsitarnavau naujoje Lietuvoje.

Baigdamas negaliu neprisiminti dar vienos išsipildžiusios pranašystės, kurią sukonstravo mano didžiausias „draugas“ Jonas Januitis. 1974 metų sausį mirė Antanas Sniečkus: daugeliui – baisusis bolševikas, kitiems – rūpestingas Lietuvos šeiminkas. Grandiozinės laidotuvės. Atsisveikinimas Sporto rūmuose. Ir mes, CK instruktoriai, stovim garbės sargyboje. Viską transliuoja LTV. Ir staiga transliacijos režisierius mano bičiulis Vincas Ale-

knavičius į ekraną „įmeta“ mane stambiu planu. Smulkmena. Tačiau užkliūva pastabiam pirmininkui:

– Tai ką, rodom būsimą CK I sekretorių?

Kai Vincas man prie kavos papasakojo, skaniai juokėmės. Bet kai po 22 metų tapau LDDP (didžiausios Lietuvoj partijos; o J. Janutis jau buvo pensijoje) pirmininku, susitikę su V. Aleknavičium prie kavos vėl smagiai juokėmės. Kokie žmogaus lemties vingiai...

Į gyvenimo pabaigą pavyko pasiekti vieną laimėjimą. Per mano šventes (gimtadienius etc.) dažnas dovanų atnešdavo kokį nors įdomesnį, brangesnį gėrimą. Aš vis prašydavau ne butelaičius, o knygas nešti. Lūžis įvyko per 75-metį. Namie su sūnum susirūšiaavę dovanas nustatėm, kad santykis tarp dovanotų knygų ir konjakų (brendžių) yra 4:1. Su Saulium pasijuokėm, pasidžiaugėm. Atkaklumas, kaip sakoma, kalnus nuverčia.